

آمارهای جریان نیروی کار از تابستان ۱۳۹۹ به تابستان ۱۴۰۰

مقدمه

امروزه اغلب کشورها شاخص‌های عمده بیکاری در مقاطع زمانی را محاسبه و اعلام می‌کنند. اما جابه‌جایی‌های بازار کار که ممکن است در داخل این مقاطع زمانی رخ دهد، در این شاخص‌ها بیان نمی‌شود. از زمانی که استفاده از الگوی چرخشی در نمونه‌گیری نیروی کار کشورها در دستور کار قرار گرفت، این امکان نیز فراهم شد. پس از تجدید نظر همه جانبه مرکز آمار ایران در آمارگیری اشتغال و بیکاری، از سال ۱۳۸۴، آمارگیری نیروی کار به‌طور فصلی با روش نمونه‌گیری چرخشی و با هدف دستیابی به شاخص‌های فصلی و سالانه نیروی کار و تغییرات آن در سطح کل کشور و استان‌ها اجرا شد. از مهم‌ترین مزیت‌های این نوع نمونه‌گیری دسترسی به آمارهای جریان نیروی کار و امکان تحلیل‌های جدید است. آمارهای جریان، همه آمارهای ورودی و خروجی نیروی کار و تغییر وضعیت نیروی کار افراد بین دو دوره را ارائه می‌نماید. بر اساس این آمارها، احتمال‌های انتقال، تغییر اشتغال، شغل‌های ایجاد شده و شغل‌های از بین رفته قابل محاسبه است. (فلاح و جوادی، ۱۳۹۳)

آگاهی از تغییرات نیروی کار در سطح فردی، که بیان‌گر پویایی بازار کار است برای سیاست‌گذاران و ناظران اجرای برنامه‌های اقتصادی بسیار مهم است. زیرا بعد از اجرایی شدن یک راهبرد اشتغال زایی، بررسی عملکرد آن ضروری است. بدین منظور، طی یک دوره در نظر گرفته شده، اندازه و ویژگی‌های جمعیتی افرادی که اشتغال خود را از دست داده‌اند، اندازه و ویژگی‌های جمعیتی افرادی که کار پیدا کرده‌اند و اندازه و ویژگی‌های جمعیتی افرادی که وضعیت نیروی کار آن‌ها طی زمان در نظر گرفته شده، تغییر کرده است، بسیار مهم و قابل بررسی است.

بازار کار به‌طور کلی با استفاده از آمار جمعیت فعال، سطح اشتغال و نرخ بیکاری مورد مطالعه قرار می‌گیرد. مقایسه این شاخص‌ها در زمان‌های مختلف، تغییرات بازار کار را طی زمان نشان می‌دهد. اما جابه‌جایی‌هایی که در داخل این مقاطع زمانی رخ می‌دهد با این شاخص‌ها مشخص نمی‌شود. به منظور آگاهی از جابه‌جایی‌های داخل مقاطع، آمارهای جریان محاسبه می‌شود. داده‌های جریان، همه تغییراتی که ممکن است داده‌های مقطع نشان ندهند را پوشش می‌دهد. برای تدوین و نظارت بر سیاست‌های بازار کار، آمارهای مقطع نیروی کار به آمارهای جریان نیروی کار به عنوان مکمل نیاز دارد (باکر و همکاران، ۱۹۹۶)، زیرا داده‌های مقطع نیروی کار به‌تنهایی نمی‌توانند کل اطلاعات مورد نیاز برای بررسی جزئیات حرکت جریان‌های در نظر گرفته شده را به‌وسیله برنامه‌های مختلف ارائه نمایند. به‌خصوص این‌که سیاست‌های بازار کار در بیشتر موارد، برای متأثر ساختن جریان‌ها در جمعیت هدف، خواه از طریق تشویق، جلوگیری یا تغییر مسیر آن‌ها طراحی شده است.

ماتریس انتقال، اطلاعات غنی برای تحلیل جریان‌های نیروی کار فراهم می‌کند، زیرا جریان‌های خروجی و ورودی غیرفعال، شاغل و بیکار را تولید می‌نماید. توجه شود که برای ارائه برآوردهای این جدول، از وزن‌های فصل دوم مربوط به افراد مشترک در دو فصل استفاده می‌شود. همچنین برای ویژگی‌های فردی مانند جنسیت نیز اطلاعات مربوط به فصل دوم در نظر گرفته می‌شود.

تحلیل حاضر آمارهای جریان از تابستان ۱۳۹۹ به تابستان ۱۴۰۰ را بررسی خواهد کرد. در تحلیل حاضر آمارهای جریان بر حسب جنسیت، وضع فعالیت اقتصادی و بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی ارائه شده است.

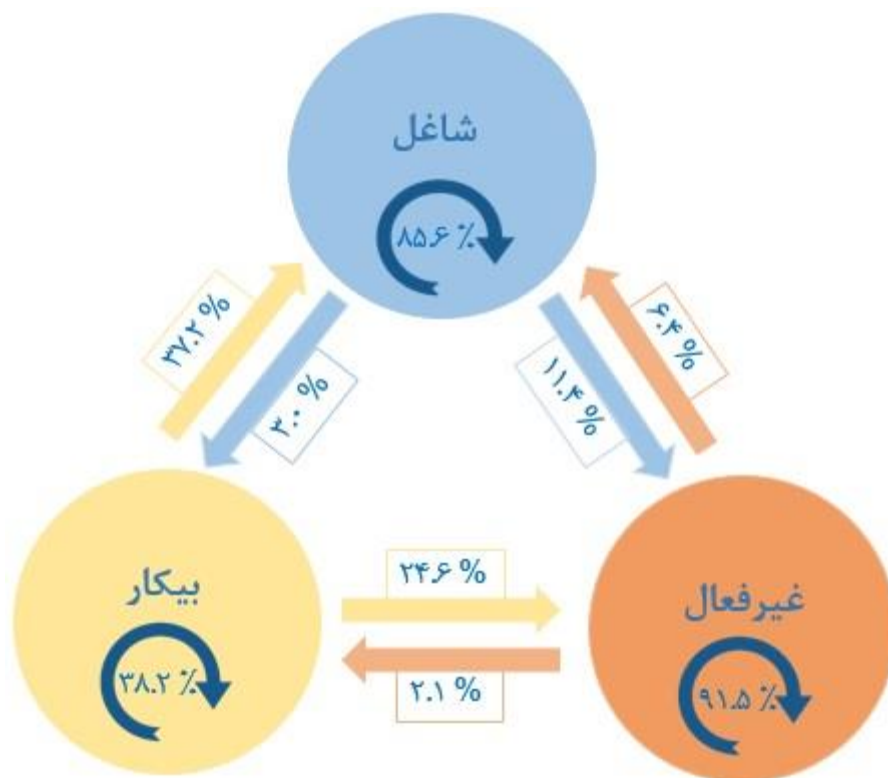
آمارهای جریان برحسب وضع فعالیت، جنس و فعالیت‌های عمده اقتصادی

یکی از متداول‌ترین رویکردها جهت بررسی آمارهای جریان، ساخت ماتریس انتقال (جدول ۱) است. به کمک ماتریس انتقال می‌توان افراد را به دو قسمت تقسیم نمود. افرادی که در دو فصل تغییر وضعیت داده‌اند و افرادی که در دو فصل وضع فعالیت یکسان داشته‌اند. افرادی که در دو فصل تغییر وضعیت داده‌اند، جابه‌جایی نیروی کار را تشکیل می‌دهند. میزان جابه‌جایی نیروی کار، درصد تعداد این افراد نسبت به کل جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر است و میزان پایداری نیروی کار، مکمل میزان جابه‌جایی یعنی یک منهای میزان جابه‌جایی است که عبارت است از درصد افرادی که در دو فصل وضع فعالیت یکسان داشته‌اند. در تحلیل صورت گرفته مقادیر جدول ۱ با استفاده از وزن‌های فصل دوم برای نمونه‌های مشترک برآورد شده است. در نمودار ۱ نیز جریان‌های وضع فعالیت به وضوح قابل مشاهده است.

جدول ۱- آمار جریان برای جمعیت ۱۵ سال و بیشتر برحسب وضع فعالیت و جنس از تابستان ۱۳۹۹ به تابستان ۱۴۰۰ (درصد)

تابستان ۱۴۰۰				شرح	
جمع	غیرفعال	بیکار	شاغل		
				مرد و زن	تابستان ۱۳۹۹
۱۰۰,۰	۱۱,۴	۳,۰	۸۵,۶	شاغل	
۱۰۰,۰	۲۴,۶	۳۸,۲	۳۷,۲	بیکار	
۱۰۰,۰	۹۱,۵	۲,۱	۶,۴	غیرفعال	
۱۰۰,۰	۹۵,۹	۰,۳	۳,۹	جمعیت ۱۴ ساله	
				مرد	
۱۰۰,۰	۶,۹	۳,۲	۸۹,۹	شاغل	
۱۰۰,۰	۱۴,۶	۳۷,۴	۴۸,۱	بیکار	
۱۰۰,۰	۸۱,۶	۴,۴	۱۳,۹	غیرفعال	
۱۰۰,۰	۹۳,۷	۰,۵	۵,۹	جمعیت ۱۴ ساله	
				زن	
۱۰۰,۰	۳۵,۲	۲,۳	۶۲,۵	شاغل	
۱۰۰,۰	۴۷,۷	۴۰,۲	۱۲,۱	بیکار	
۱۰۰,۰	۹۴,۹	۱,۳	۳,۸	غیرفعال	
۱۰۰,۰	۹۸,۵	۰,۰	۱,۵	جمعیت ۱۴ ساله	

نمودار ۱- آمارهای جریان جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر بر اساس وضع فعالیت از تابستان ۱۳۹۹ به تابستان ۱۴۰۰ کل کشور (درصد)

از جمعیت در سن کار مشترک در فصل تابستان ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰، در تابستان ۱۳۹۹ ۳۸,۱ درصد شاغل، ۳,۷ درصد بیکار و ۵۸,۲ درصد غیرفعال بوده‌اند، که وضع فعالیت این افراد در تابستان ۱۴۰۰ به ترتیب ۳۷,۷، ۳,۸، ۵۸,۵ درصد شاغل، بیکار و غیرفعال بوده‌اند. بنابراین بیشترین کاهش در جمعیت شاغل و بیشترین افزایش در جمعیت غیرفعال مشاهده می‌شود.

با توجه به نمودار ۱ و همچنین مقادیر جدول ۱ جمعیت غیرفعال مرد و زن با مقدار ۹۱,۵ درصد از تابستان ۹۹ به تابستان ۱۴۰۰ دارای بیشترین میزان ثبات در وضع فعالیت است. ولی برای مردان، وضع فعالیت شاغل با میزان ۸۹,۹ و برای زنان وضع فعالیت غیرفعال با میزان ۹۴,۹ درصد دارای بیشترین ثبات در وضع فعالیت می‌باشد.

کمترین ثبات در وضع فعالیت نیز مربوط به بیکاران با مقدار ۳۸,۲ درصد می‌باشد. این میزان برای مردان ۳۷,۴ درصد و برای زنان ۴۰,۲ درصد است.

بیشترین درصد تغییرات در وضع فعالیت با میزان ۳۷,۲ درصد، مربوط به وضع فعالیت بیکار به شاغل از تابستان ۱۳۹۹ به تابستان ۱۴۰۰ می‌باشد. در مردان تغییر وضع فعالیت از بیکار به شاغل با مقدار ۴۸,۱ درصد و در زنان تغییر وضع فعالیت از بیکار به غیرفعال با مقدار ۴۷,۷ بیشترین درصد تغییرات در وضع فعالیت می‌باشد. بنابراین همانطور که انتظار می‌رود بیشترین تغییرات در وضع فعالیت مربوط به بیکاران می‌باشد و بیکاری بی‌ثبات‌ترین وضع فعالیت است.

کمترین میزان تغییر در وضع فعالیت مربوط به تغییر از وضع فعالیت غیرفعال به بیکار با میزان ۲,۱ درصد است. در زنان نیز کمترین مقدار تغییر در وضع فعالیت مربوط به تغییر از وضع فعالیت غیرفعال به بیکار با میزان ۱,۳ درصد است. اما در مردان کمترین میزان تغییر در وضع فعالیت مربوط به تغییر از وضع فعالیت شاغل به بیکار با میزان ۳,۲ درصد است. برای جمعیت ۱۴ ساله در تابستان ۹۹ که در تابستان ۱۴۰۰ به جمعیت در سن کار اضافه شده‌اند سطری جداگانه در نظر گرفته شده است. با توجه به اینکه اکثر جمعیت در این سن را دانش آموزان تشکیل می‌دهند، همان‌طور که انتظار می‌رود ۹۵,۹ درصد از این جمعیت به جمعیت غیرفعال، ۳,۹ درصد به جمعیت شاغل و ۰,۳ به جمعیت بیکار اضافه شده‌اند. این مقادیر به ترتیب در مردان برابر ۹۳,۷، ۵,۹ و ۰,۵ درصد و در زنان ۹۸,۵، ۱,۵ و ۰,۰ درصد می‌باشد.

جدول ۲- آمار جریان جمعیت شاغل ۱۵ سال و بیشتر در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی از تابستان ۱۳۹۹ به تابستان ۱۴۰۰ (درصد)

تابستان ۱۴۰۰			شرح	
خدمات	صنعت	کشاورزی		
۵,۰	۷,۵	۸۷,۶	کشاورزی	تابستان ۱۳۹۹
۱۱,۲	۸۵,۰	۳,۸	صنعت	
۸۹,۹	۸,۵	۱,۷	خدمات	

نمودار ۲- آمارهای جریان جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیشتر بر حسب گروه‌های عمده فعالیت اقتصادی از تابستان ۱۳۹۹ به تابستان ۱۴۰۰ کل کشور (درصد)

با توجه به نمودار ۲ و همچنین مقادیر جدول ۲ مربوط به شاغلان ۱۵ سال و بیشتر، بیشترین ثبات در بحث اشتغال مربوط به بخش خدمات با مقدار ۸۹,۹ درصد است. در گام بعدی بخش کشاورزی و صنعت به ترتیب با مقادیر ۸۷,۶ و ۸۵,۰ درصد قرار دارند.

بیشترین میزان جابجایی در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی مربوط به تغییر از بخش صنعت به خدمات با مقدار ۱۱,۲ درصد و کمترین مقدار جابجایی از بخش خدمات به کشاورزی با مقدار ۱,۷ درصد است.